

ТРУДНОЩІ ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ВМІННЯ АУДІЮВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Глумакова О. І., викладачка кафедри іноземних мов МНАУ
Матвєєва А. Л., викладачка кафедри іноземних мов МНАУ

Стаття присвячена проблемі формування вміння аудіювання, а саме труднощам, які виникають при формуванні цього вміння у здобувачів вищої освіти нефілологічних спеціальностей. З огляду на те, що аудіювання є найскладнішим видом мовленнєвої діяльності і йому приділяється недостатньо уваги під час навчання, визначено мету нашого дослідження.

The article is devoted to the problem of formation the listening comprehension skills, namely the difficulties of listening comprehension skills formation, which can be met by students of non-philological specialties. Given that listening comprehension is the most difficult type of speech activity and it is not given enough attention during training, the purpose of our study has been defined.

Ключові слова: *аудіювання, труднощі аудіювання, автентичні тексти, здобувачі вищої освіти нефілологічних спеціальностей, педагогічний експеримент.*

Keywords: *listening comprehension, listening comprehension difficulties, authentic texts, students of non-philological specialties, pedagogical experiment.*

У закладах вищої освіти курс іноземної мови носить комунікативно-орієнтований та професійно спрямований характер, і його завдання визначаються комунікативними та пізнавальними потребами фахівців відповідного профілю.

Завдання викладача іноземної мови - активізувати діяльність кожного здобувача в процесі навчання, створити ситуації для їх мовленнєвої діяльності. Завдання, які стоять на сучасному етапі перед вищою школою, орієнтують навчання іноземної мови не на пасивне володіння, яке полягає в умінні читати і перекладати літературу за фахом, а на практичне використання іноземної мови як засобу спілкування в соціокультурній та професійній сферах, тобто на формування вміння говоріння та аудіювання. Відтак, у нашому дослідженні ми розглянули один з найважливіших видів мовленнєвої діяльності - аудіювання, а саме труднощі у формуванні цього вміння.

Останнім часом увага до аудіювання значно зросла, адже практичне володіння, усним мовленням, його розвиток і збагачення неможливі без формування і вдосконалення вмінь сприймати усне мовлення й використовувати одержану інформацію у власних висловлюваннях.

С. Ю. Ніколаєва, визначає **аудіювання**, як розуміння сприйнятого на слух. [3, с. 117] А З. А. Кочкіна, яка ввела термін «аудіювання» у вітчизняну літературу, вважає, що термін «слухання» включає й інші значення: «розуміння усного мовлення, уважність під час сприймання, обмірковування фактів, вдумливе слухання і відокремлення значення з прослуханої

інформації». Дослідниця пропонує термін «аудіювання» на позначення сприймання, розпізнавання й розуміння почутих мовних сигналів за аналогією та на відміну від читання як сприймання й розуміння написаного. [5, с. 11] Взагалі, термін "**аудіювання**" був введений у літературу американським психологом Брауном. Воно являє собою перцептивнурозумову мнемічну діяльність. [3, с. 117]

Спостереження за навчальним процесом переконують у недостатній підготовці здобувачів вищої освіти до подолання *труднощів* аудіювання. Відтак, спираючись на дослідження С. Ю. Ніколаєвої [3, 123], ми можемо прослідити, що успішність аудіювання залежить: по-перше від самого слухача, а саме від рівня розвитку у нього мовленнєвого слуху, пам'яті, наявності уваги, інтересу та інших особливостей, від його індивідуально-психологічних особливостей; по-друге, від мовних особливостей аудіотексту та його відповідності мовленнєвому досвіду і знання здобувачів вищої освіти; і по-третє від умов сприймання аудіотексту.

Отже, розглянемо детальніше *суб'єктивні труднощі, які пов'язані з індивідуально-віковими особливостями слухачів*. Труднощі аудіювання, зумовлені індивідуально-віковими особливостями здобувачів вищої освіти, є суб'єктивними, на відміну від труднощів об'єктивного характеру, спричинених змістом і структурою аудіотексту та умовами сприйняття. Успішність їх подолання залежить від уміння слухача користуватися механізмами ймовірного прогнозування, переносити аудитивні вміння та навички рідної мови на іноземну. Значну роль відіграють такі індивідуальні особливості здобувача: кмітливість, уміння слухати і швидко реагувати на сигнали усномовленнєвої комунікації, переключатися з однієї розумової операції на іншу тощо. У процесі навчання аудіювання вирішальну роль відіграють індивідуально-психологічні особливості слухачів: рівень розвитку слухової диференційованої чутливості, слухової пам'яті, концентрації уваги. При навчанні аудіювання необхідно спиратися на ті особливості слухача, які відіграють суттєву роль у процесі сприйняття мовленнєвого повідомлення. Ці особливості розглядаються у психології на рівні таких підструктур особистості: спрямованість, досвід і форми відображення. Спрямованість особистості визначає стійку аперцепцію, що лежить в основі сприймання мовлення і формується усім процесом виховання людини. Обсягмовних і немовних знань суттєво впливає на ступінь розуміння аудіотексту, він впливає на процес інтерпретації тексту на рівнях значення і смислу та на форму його відображення.[4, 17]

Далі слід розглянути *мовні труднощі аудіювання*. Ці труднощі є об'єктивними, вони зумовлюються характером мовних засобів і структурно-композиційними характеристиками аудіотекстів. Існують: граматичні, лексичні та фонетичні труднощі аудіювання. Отже, у галузі *граматики ці труднощі* пов'язані як з синтаксисом, так ізморфологією. Сприймаючи фразу, слухач повинен розчленити її на окремі елементи, встановити зв'язок між ними та їх роль у висловлюванні. Деякі граматичні труднощі зумовлені наявністю аналітичних форм, відсутніх у рідній мові, та граматичною

омонімією. *Лексичні труднощі* виникають при кількісному збільшенні словникового матеріалу та його різноманітності, при вживанні слів у переносному значенні, наявності фразеологічних зворотів. Труднощі розуміння також створюють багатозначні слова: пароніми, антоніми та синоніми також створюють труднощі розуміння, так само як слова, близькі за значенням до слів рідної мови, але різні за значенням. При сприйманні таких слів на слух необхідно утримувати у пам'яті весь контекст чи ситуацію, оскільки слухач чує засвоєне раніше слово замість іншого. І щодо *фонетичних труднощів*, то вони вважаються основними труднощами аудіювання. Основними фонетичними труднощами аудіювання є труднощі, пов'язані з інтонацією, логічним наголосом і темпом мовлення. Велике значення для адекватного розуміння має логічний наголос: він несе основне смислове навантаження. [1, 2] Для розуміння на слух велике значення має композиційна структура текстів, спосіб викладу думок, між фразові зв'язки. Особливо складним для аудіювання є діалогічне мовлення, що вимагає додаткових аналітико-синтетичних дій. До мовних труднощів потрібно віднести також стилістичні особливості тексту (образні засоби, діалектизми, імена, реалії тощо).

Труднощі аудіювання, зумовлені умовами сприймання. Темп повідомлення визначає швидкість і точність розуміння на слух, а також ефективність запам'ятовування. Середній темп мовлення англійською мовою – 140-150 слів за хвилину. У процесі навчання аудіювання темп мовлення, щосприймається, не повинен перевищувати темпу внутрішнього мовлення слухача, отже, перший можна збільшити, лише прискорюючи останній. Кількість пред'явлень тексту. Більшість методистів погоджуються, що одноразове пред'явлення є найбільш оптимальним, адже в реальній комунікації повідомлення не повторюється. І все ж в умовах навчання досить часто доводиться пред'являти текст двічі (наприклад, при наявності труднощів). У таких випадках рекомендовано пропонувати трансформовані варіанти тексту [3, 126]. Слід зауважити, що при безпосередньому спілкуванні аудіювання полегшується позамовними засобами (мімікою, жестами). При використанні аудіозапису ці фактори відсутні. Отже, дослідження довели, що якщо джерело мовлення бачимо, то відсоток розуміння мовлення на слух буде набагато вище, ніж у його зорову відсутність. Міміка, жести, рухи губ і просто контакт очей сприяють кращому розумінню мовлення. Грамотне використання аудіо та відео треків на заняттях з іноземної мови буде значно сприяти підготовці слухачів до ситуацій реального спілкування та знімає можливі труднощі.

Викладач має ставити здобувачів вищої освіти у такі умови, коли вони стикатимуться з тими труднощами і шукати шляхи та ефективні методи та засоби для подолання цих труднощів.

Таким чином, у процесі навчання аудіювання здобувачі вищої освіти обов'язково зіштовхуються із труднощами різного характеру. Наявність цих труднощів є, з одного боку, тією проблемою, вирішення якої призводить до формування навичок аудіювання, з іншого боку, вони не повинні

перешкоджати навчальному процесу. Тому викладачу необхідно уживати певних заходів для їх подолання здобувачами, не знімаючи їх повністю, але навчаючи здобувачів переборювати власними зусиллями, за допомогою спеціальних вправ та використанням новітніх засобів навчання.

Література:

1. Борозьонова Ф. М. «Англійська мова та література: Труднощі аудіювання» - «Основа» - 2008 - №16-18 – ст. 2-3
2. Гальскова Н. Д., Никитенко З. Н. Теория и практика обучения иностранным языкам. Метод. Пособие. М: Айрис-пресс. 2004. С. 243-265
3. Николаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ «Ленвіт». 2002. С.117-142
4. Киреева М. М. «Процеси аудіювання, роль аудіювання та пов'язані з ним проблеми у викладанні англійської мови, шляхи їх подолання» - Англійська мова та література – 2009 - №22-23 – с.13-23 19
5. Щукин А. Н. «Обучение иностранным языкам. Теория и практика»: Учебное пособие для преподавателей и студентов. – М: Филоматис – 2004 – с.126-140